

ACC. N:R M. 13626:1-12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Småland* ..... Upptecknare: *Josef Buanåding, Hörmantorp*
Härad: *Konga* ..... Berättare: *Ryttmästare Y. H. Kjellsson, Hörmantorps säteri, Hörmantorp*
Socken: *Hörmantorp* ..... Berättarens yrke: .....
Uppteckningsår: *inkl. 1955:* ..... Född år *1860* i *Hörmantorp (död 1943)*

av Ryttmästare Y. H. Kjellssons efterlämn. anteckningar; huvudsakl. egna jaktupplevelser.

Jakt och djurfångst. s. 1-12. LUF 101.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDFritt efter
bref 101
1.

--- jag var kams (kamsfadern) kände kams när han såg att jag
äret kams lög för jaktere, men jag fick ej tilltala kamsen ända
tills jag själv blivit officer förelam i skogen, där fick jag
tala fritt, men då kom vid kamsens satta sina stora fot
på kamsens trappa, var det för mig bäst att vara tyst.

Mitt första skjutvapen var en rylstap, på vilken
en kolv var fastsat. Min fader laddade och jag såg på,
men då kolv skulle inläggas, sände han ^{snitt} mig i något
ärende och då jag återkom, såg jag kams stäta ned ytter-
ligare en pappersförladdning i loppet. Så sköt jag med
min pistol både på hare och fågel men naturligtvis
utan resultat, då pistolens var laddad endast med
papper. Till slut kom jag gråtande till min fader -
gråtande över, att jag aldrig skulle kunna lära mig att
skjuta rätt. Detta hjälpte - jag fick eget gevär en enkel
bässa och jag fick t. o. m. ladda den själv, skötskikan
utgjorde mitt första vilda, men ^{snitt} sköt jag i mängd.

År 1869 såldes vid 9 års ålder sköt jag min första

13626:2.

ACC. N:R M.

L 11 F 101

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

räv, men den satt fångad i en s. h. rävskista. - - - - -
- - - - så yngre åren. Vid 17 års ålder var jag fullast
stövrigjägare och hade nedlagt alla här förekommande
villbrädsarter utom uttro. - - - - -
- - - - så förflöto ett 10 tal år, men i början av 1890-talet
började våra milvilda jaktmarker inskränkas. Bonmansäg-
garna ville ha sin jakt för sig själva. Jägarnas antal ökade
alltmer och i förhållande härtill minskades skogens vilda
i stället för 10 rävar fingo vi 7-8. Minn fader ville ju ej gå
efter på marken, som ägarna ville ha för sig själva.
I stället för omkring 50 hvar på jaktåret blev det vid
pass 25-30. Fågeln såväl tjäder som anas funnos ej längre i
hvarje hage. Isgrusarbetet minskades också. De stora flock
arna i de rimpastklädda björkarna blev blott ett vackert
minne. - - - - -
- - - - Jag har fått se hur vildtillgången värlat. Skogsfågeln
jenste markkullen har nedgått till mindre än $\frac{1}{10}$ av 1870-
talets bestånd. Så funnos orokullen nästan överallt ja in

2.

på kusten. Nu är det halvveilan mellan kullarna. Fjäder-
flokan på 30-40 tuppar vore ej sällsynta. Nu är det sällsynt att
få se ett sällskap på 8-10. ---.

--- Vår skogshare har minskats i antal men stammen
står sig. Räv tillgångarna ökat till stor del beroende på be-
gränsad jaktmark samt tvungen jagare till hopplös väntan.
Att raphänson till stor del försvunnit beror på våra nordis-
ka vintrar och de äro lika väslände ut som före. Som
ersättning för det minskade har jag fått se hurr, Elg och
rädjur invandrat och blivit bopäta. ---.

--- Elg och rädjur började att sporadiskt uppträda här i
början av 1880-talet - jag ville ej söka skjuta till en början e-
nne tillfälle flera gånger uppade sig. De ställiga elgarna
finns gå i jakt - här gjorde de ej den ringaste skada i mot-
sats till rädjuret som i hög grad störde mina strövjakter.
Så kom totalförbudet och elgarna ökade betydligt i antal.
Jag började anställa små drövjakter och nästan iverigen fälles
en elg eller två - men fåga sport innebär dessa jakter. ---.

13626:4.

ACC. N:R M.

L 67101.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4.

"Kau (skogsvaktaren Carl Kau) sköt en gång på en
varg, som han dock aldrig fick. Senare, historia som ägde
rum 1859 fick han ofta berätta för mig - jag har den i
gott minne och återger den med hans egna ord. "Löjtnanten
(berättarens far) var på Sturfors och jag hade ordet att
nästa hundarna. Jag tog med mig 4 och släppte i Fäger-
stammarke andra sidan Myrkeboar - hundarna togs upp
men devet gick blott ett kort stycke och så tvärlyft-
nade alla hundarna. Så får jag se gule Citron komma
i värsta språng mellan trädstammarna. Kau hade så
brådtt att han inte ens såg mig, då han for förbi. Efter
konnen kom en stor varg. Jag sköt på vargen och
skallet var inte mer än 30-40 Alnar. Kau for fram-
stupa liksom han skulle falla, men kom i det sanna
na app och med ryggen i bremmen vinglade han bort.
Det var ju bannmärk och den tiden hade jag bara en
enkeltbässa. Jag letade över en timme, men jag måste
slutligen gå hem. Jag var orolig för löjtnantens hundar,

som ej syntes till. Citron vände då jag sköt och kom till
mig, men han turdes ej gå från mig och så blev det sent på
dagen. Då jag kom hem var en av hundarna komna och
de två andra komna på morgonen dagen efter. Då tog jag
de två bästa rävhundarna och finletade hela dagen, men
fann inte vargen - så snart jag sedan kom i Färsstammar
en gick jag och letade, men fann inte vargen och inte
heller fann någon annan vargen och det var bestämt
den siste vargen här.

Medan jag är inne på varghistorier så berättar jag med ett par
sådana.

I början av 1850-talet hade min faders komungens befall-
ningshövanden förordnande att anordna vargskall på Blek-
ingsgränsen. Han biträddes härvid av Skallmästaren Sven
Mattsson i Stångbyåla (Linneryd). Allra största delen
av befolkning samlades vid en lugn dag för sjölv skall-
dagen medhavande vargskall och vargspjut och de som så kunde
de bässor. För att något öva folket och för att visa hur

Det hela skulle gå till, lät min fader under samlingens dagar
upprätta några varqvät på byns gårdar - På flygplanen ställ-
des de bärsbevärade, som skulle tjänstgöra såsom - som
det hette - skytteskänningar. Senfter utställes av
skallmästaren den ena och av hans biträde den andra av
de båda bevararna med utgångspunkterna från de båda
skytteskänningarna. Så bevararna slutligen på utsatt
plats mättes, var skallet, som det hette, knäpt. Så skulle
knäppskottet avlossas och folket böjades avancerat med
böjarna från bröstet d. v. s. de sist utställda. Allt eftersom
dessa yngre fram, föll karlarna på bevararna in i
ledet. Till dess skulle de stå tysta men fruga med en
knäpp sakta knäppa i tidsräkningen. Det hela skulle
gå tyst till väga utan prat. Skallmästaren hade kar-
bassen till hands, om någon bröt tystanden. På kvällen
laddade min fader skytteskänningens gevär med 7-8
grova kuglar s. k. snärpor.

Följande dag sjölv skall jag beät man upp från

Dagen. Vid 11 tidens ljöd knäppskottet och anskring en tim-
ma derefter brakade en salva loss från den ena skytte-
skrämmaren - Fva vargar rusade mest drusamma, sedan de
vändt vid nätra. Den ena stupade men den andra blakade
sig.

Så folket samlat sig för att bekhåda vargen hem en
vildgås flock flygande inom till för de grova snärjarna.
Min farer träffade ledarsgäsen och lula flocken såchte
sig efter den fallne ända med mat marken. Uppför så
berättade min farer denna historia.

Så ännu en historia från yngre tiden. - Något år ännu
1812-1834 under vilken tid Generalen Rosenblad var ägare av
Kofuautrop, (säteri) anställdes varghall härstides. Nätra var
uppställda från Kocksjön och vidare österut. En varg
blev, som man trodde, dödad. Skullfolket samlat sig för
att bekhåda vargen, som låg till utserudet livlös. Så gick
en man fram för att med böspipen skilja hans biter
men så vaknade vargen, högg tag i böspipen och bländade

ACC. N:R M.

13626:8.

LUF 101.

ihop meningen. Så berättade färs torparen Carl Ulrik sin
sna historia för mig och andra. Den tidens hemmagnjorda
bösepipor voro i huvudsak i saknad av stål, så jag håller
det hela ganska troligt.

Under hela min faders tid hängde 2 bundlar varqvät på
en bjelke i taket i ett av uthusen och varvspriset med
sin kullingsfärsedda spets och med General Postbladets
sämras inbrända initialer på spjutsängens fins ännu kommit.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8.

"Min fader fördrade, att skogvaktaren skulle stå med
kopplade hundar, då han trädde ut om morgonen, på jakt
skulle äga rum. Detta klickade aldrig under hans tid men
är en sista gång. Episoden är för mig väl ett tanka på
hvarjens. Den är betecknande och återges härmed.

En minnelse kommer på minnet och det skulle na-
turligtvis bära ut på jakt följande dag, hvarom From under-
rättats. Vi åto frukost i den bästa stämning, men då vi trädde
ut fanns ingen skogvaktare och hundarna varo i sin hundgård.
Min fader blev i hög grad bestört och orolig. Det var händer
något ledsamt, han var saknat blivit sjuk. En pige-förel
att hembiträde - sändes i flygande fart för att efterhöra
hur det stod till. Vi sågo att han mötte From, som med
stora steg kom ner i allén. Min faders oro slog om till
ro. Då From kom inom hörhåll möttes han av orden:
"ursäkta att jag litit väcka dig" uttände med en röst som hö-
des över hela gården. Svaret kom omedelbart: "Det gjorde
ingenting herr löjtnant". Det var ej utom att tanviktare

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

9.

13626:10.

ACC. N:R M.

LUG 101.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

10.

lades på ordets inre mening. Min fader tog och morbror och jag stälte på varandra. Så gingo vi typta, tog det liq åska i heften, i min faders spår mot skogen. Froun hann snart efter med hundarna. Åven han märkte den tystkande tystnad, som han sökte skingra med att i rätt ögenand tann yttra: "Jo jag hade en dröm som jag skulle skuta". Så hann blickten ut åskvalnet: "håll inne med dina drömmar, lig till du blir tilltalad". Det blev tyst, men morbror och jag stälte på varandra med skrattet nära bristningsgränsen. Så gick jakten och min faders lynne blev åter glad, när han fått tid att tänka.

"Jag var väl 14 år då vi en gång voro ute för att söka få upp räv. Vi hade gått vida ibland utan att finna spår. På hemväg gånge Östramarks vid massträckningens Stölaböle fann vi slutligen ett rävspår. Hundarna kände det väl, när de drogo hårdt i kopplene. De släpptes såvida lösa och sköto tygta fart efter spåret. Vi hörde upptaget i fjerran. Vi hade väl gått 1 timma, då vi nåtte alla hundarna

13626:11.

ACC. N:R M.

L 107 101.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Som kommo tillbaka för att söka sig till oss. Min fader
 och fröu undrade hur detta kunde komma sig, men vi hade
 hundarnas baksår att följa, så vi hade gott hopp om att få
 saken upplärd. Vi kommo ut på en väg belagd med isgata
 under föregående dagar livligt trafikerad av kärror som förs-
 lade fram timmer till den s.k. Örnasåg. Vi sågo att rövsvett
 följt denna väg. Från komma till sågen befanns hela sågplanen
 vara överstruken av våra hundar. Fröu besökrades ringa
 surådel. Hon återkom med förklarings, att rävur måste
 finnas i eller bredvid såghuset. Så undersöktes såghuset
 och timmervältan, men hundarna voro helt likgiltiga.
 De visste att rävur ej fanns der vi sökte. Bland allt
 hästtramp, alla källspår och hundspår upptäckte fröu
 spåret av en enda rävur, som stod riktat mot sågen.
 Slutligen upptäckte vi att rävur hoppat upp på en ut-
 skjutande bräda i en av brädstaplarna. Örnfröu hade
 han hoppat upp på en annan intill såghuset liggande
 brädstapel och beskrifvis upp på såghusets tak. En

11.

ACC. N:R M. 13626:12.
L U E 101.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

brud rånna i den arönda snön visade hans väg upp till tak-
årens. Vi skrydade till Söghuset's andra sida. Den stod spänd
klart bort till husets gavel och den låg rånna. Han hade
gjort sig en bala i snön, men de båda svarta äranspetsar-
na stucko upp någon em. öfver snökanten. "Den här ska
Yngve skjuta" sade Tron. helt tvärsäkert. "Skj det är bäst
att jag skjuter sjelo" sade min fader och så satte han
skottet i snökanten midt för rånningen. Än var svans-
en och än var bensen synliga, men så somnade rån-
en i sin snöbala och Tron fick med stort besvär
änta taket och bresta ner honom.

12.